

Hogyan tanította Szigethi József igazgató a balatonkiliti katolikus gyermekeket?

Amikor én iskolába jártam, akkor még külön felekezeti iskolák voltak. Így a katolikusok a katolikus, a reformátusok a református iskolába jártak.

A szüleim 1935. március közepén költöztek Kilitire. Én akkor az elemi iskola harmadik osztályos tanulója lettem. Akkor ismertem meg *Szigethi József* igazgató urat, amikor még mester úr volt a rangja. Kántortanító volt, ami azt jelentette, hogy minden misén és litánián – hétköznapokon és ünnepeken – ő orgonált a templomban. Az iskolába járó összes gyereket mindössze ketten tanították. Az első és második osztályt *Bukovics Teréz* tanító néni vezette be az írás és olvasás tudományába, a harmadik, negyedik, ötödik és hatodik osztályt pedig a mester úr tanította. Együtt, egy teremben, mind a négy osztályt, összesen közel száz gyermeket. Ennek a létszámnak fele fiú, fele lány volt. A lányok a katedráról nézve a jobboldalon ültek, a fiúk pedig a baloldalon.

A tanítási nap mindig a templomban, a misével kezdődött. Ezután bementünk az iskolába, és a mester úr a harmadikosoknak és a negyedikeseknek valamilyen csendes feladatot adott. Az ötödik és hatodik osztálynak addig egy új történelmi, földrajzi vagy számtani anyagot adott elő. Ezt azért írom le, mert érzékeltetni szeretném, hogy miként tudott egy helyiségben, egy időben négy különböző korú tanulókból álló osztályt úgy tanítani, hogy mindenki okosodjon, egymást ne zavarják, és fegyelem is legyen.

Régen volt egy olyan mondás, hogy a tanítók a nemzet napszamosai, amit felnőtté válásom során egyre jobban igaznak tartottam. Képzeljük csak el, hogy lenne-e ma valaki, aki elvállalná, hogy annyi gyermeket együtt, minden tantárgyból tanítson, reggel héttől délután három óráig. Nem hiszem, hogy akadna egy is, aki vállalkozna erre.

Hogyan tanított a mester úr? Megpróbálok leírni egy-két esetet, ami velem történt az iskolában.

Amikor Kilitire költöztünk, másnap az édesanyám elkísért az iskolába. A mester úr beírta a naplóba a nevemet, és rámutatott a padon az egyik üres helyre és azt mondta:

– Ez lesz a helyed!

Édesanyám hazament, én meg ott maradtam, és csendben vártam, hogy milyen is lesz számomra az új iskola. Hamarosan rám került a sor. Kíváncsi volt a mester úr, hogy ez a kis nebuló mit tudhat, aki abból a kicsiny, isten háta mögötti faluból idevetődött. Kihívott a táblához, és feladott egy szorzást. A feladatot úgy csináltam meg, hogy az utolsó számjeggyel szoroztam először, azután a középsővel, és a végén az első számjeggyel. Könnyű volt.

Azt kérdezte tőlem a mester úr:

– Miért így szoroztál? Miért nem az első számjeggyel kezdted a szorzást?

Egy kicsit meglepődtem, ránéztem a táblára és megszólaltam:

– Hát mi így tanultuk, de az mindegy is, mert az eredmény egyforma.

Helyreküldött. Ezután tanultam, mint a többiek. Majd negyedikes koromban egyszer kiosztotta, hogy melyik osztály mit csináljon. Nekünk, negyedikeseknek feldiktált egy dolgozati címet, arról kellett írunk. Az ötödik-hatodik osztálynak meg számtanórát tartott. Elmagyarázta, és egy példával megmutatta, hogy a kör kerületét és területét hogyan kell kiszámítani. Amikor végzett vele, megkérdezte:

– Ki vállalkozna egy példa megoldására?

A teremben csend volt, én óvatosan hátra néztem és láttam, hogy nincs jelentkező. Aztán félénken felnyújtottam a két ujjam.

– Mit akarsz?

– Mester úr kérem, én meg tudom oldani.

– Gyere ki! – mondta.

Kimentem a táblához. Ő feldiktált egy méretet, az át-mérőét vagy a sugárét, és azt mondta:

– Na, csináld meg!

Hát, egy-két perc alatt megoldottam a feladatot. A mester úr odalépett hozzám, az ölébe kapott, végig vitt a padsorok között és azt mondta:

– Látjátok vén szamarak, ez a kisgyerek tudja, ti meg nem mertek vállalkozni rá! – és lett az öléből.

De olyanra is emlékszem, amikor nem tudtam a leckét. Nyelvtanóra volt, és felszólított, hogy mondjam el az igekötőket. Hát én felálltam, de az igekötőkről bizony semmi sem jutott az eszembe. Előtte nap délután kukoricaszárát vágtam a kertben, az igekötők meg ott lapultak a könyvben, a vászontarisznyában. A széken pírja pedig kiült a képekre.

– Szamárr, ülj le, délben nem mehatsz haza ebédre! – szólt a verdikt.

Alig vártam, hogy dél legyen, és nagyon haragudtam magamra. Amint a többiek hazamentek, gyorsan előkaptam a nyelvtankönyvet, és elkezdtem tanulni az igekötőket. Az ebédidő elmúlt, becsengettek. A Mester úr belépett a terembe, rám mutatott:

– Mondd el az igekötőket! – mondta, és a pulpitusra lépett.

Felálltam és elhadartam az igekötőket. Azt mondta, mond el még egyszer. Ekkor már illedelmesen, nyugodtan ismét elmondtam, ugyanabban a sorrendben az igekötőket. Megszólint:

– Na, látjátok? Ugye hogy meg lehet tanulni!

Akkor még egy kis ideig szégyelltem magamat magam előtt, de az igekötőket úgy megtanultam, ahogy ő mondta; ha álmomból felébresztenek, akkor is tudom, még a mai napig is, pedig ez 1936-ban történt.

Emlékezetemben él, hogy sokszor belekapcsolta az iskolai anyagba a hazafiságot, a hazaszeretetet. Hogy mi a Haza?

– Az a Haza, ahol születünk, ahol szüleink, rokonaink s barátaink élnek. Ahol úgy beszélnek, mint mi. Mikor és mitől lesz boldog ez a nép? Ha egymást tiszteljük, szeretjük. Segítsük azokat, akik rászorulnak a segítségre! Legyünk büszkék arra, hogy magyarok vagyunk, de ne nézzünk le más népeket!

Sokszor mondott ilyen és hasonló intelmeket. Én ezt nagyon szerettem, mert igaznak tartottam, és addig sem kellett mást tanulni. Mindig volt arra ideje, hogy hol az egyiktől, hol a másiktól megkérdezte:

– Hogy vannak a szüleid? Meggyógyult-e a testvéred?

Valahogy mindig olyant kérdezett, ami éppen időszerű volt. Nem is tudom, hogy honnét szerezte az értesüléseit. Bár a falusi hírharang – a szájról-szájra szó – gyakran gyorsabb volt, mint a hivatalos hírvívő.

Az igazgatói kinevezést, ha jól tudom, '38-ban vagy '39-ben kapta. Akkor már ismétlőiskolás voltam. Ez hozzátartozott a kötelező iskolai képzéshez. A hat elemi osztály elvégzése után még három évig kellett hetenként egyszer délelőtt iskolába menni. Ez olyan levezető féle iskola volt, de egyúttal helyettesítette a tanonciskola három évét is. Ebben az időben néha-néha azt mondta, hogy addig szeretne még élni, amíg ezt az osztályt végigviszi. Nem gondolkodtam azon, hogy ezt

miért mondja, hiszen nem volt olyan öreg. Meg az emberek nyugdíjas korukban is élhetnek öt-tíz-húsz évet, vagy néha még többet is. Ez foglalkoztatta a gondolataimat, de választ nem találtam rá.

Az ismétlőiskola harmadik osztályát 1941 tavaszán fejeztem be. Akkoriban újságelosztással és széthordásukkal foglalkoztam. Így majdnem minden nap találkoztam az igazgató úrral. A hírlapot általában a szobájába vittem. Egy alkalommal, az évszázó vizsga után egy-két héttel, amikor bevittem az újságot, a tekintetes asszonytól megkérdeztem, hogy itthon van-e az igazgató úr? Ő azt válaszolta:

– Bent van a szobájában, vidd be neki!

Bementem az igazgató úrhoz, és azt láttam, hogy furcsán fekszik a sezlonon. Szóltam hozzá, próbáltam felébreszteni, de nem sikerült. Közelebb léptem, és úgy láttam, hogy meghalt. Visszamentem a konyhába, mondtam a tekintetes asszonnak, hogy valami baj van az igazgató úrral, szólok az orvosnak, hogy jöjjön ide. Elkészöntem és gyorsan elkerékpároztam az orvoshoz:

– Doktor úr, legyen szíves, menjen el Szigethi igazgató úrhoz, mert azt hiszem, hogy meghalt!

Ezután hazasiettem, mondtam édesanyámnak, hogy figyeljen: ha megszólal a lélekharang, akkor meghalt az igazgató úr. És már indultam is, hogy a munkámat tovább folytassam, de a kapuig sem értem, megszólalt a lélekharang. Tudtam, hogy a halál egy értékes embert vett el tőlünk. Egy bölcs tanítót, egy igazi hazafit. Így élt, így tanított, és így halt meg Szigethi József igazgató úr, Kiliti fáradhatatlan és bölcs tanítója.

Emlékezzünk rá tisztelettel!

Gróf Antal